

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Sebast. Izquierdo Alcarazensis Soc. Iesv, svpremis
Inquisitionis Senatvs Censoris, Et Olim Complvti SS.
Theologiæ Professoris. Pharvs Scientiarvm**

Izquierdo, Sebastián

Lugduni, 1659

Quæst. 2. Quid sit ordo prioris & posterioris, & quotuplex.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95620](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95620)

secundum proportionem nonnihil fortasse tangemus *disp.* 16. dicturi plura suo loco, ubi de quantitate rerum in vniuersum sermo nobis sit.

4 Ergo ordinata secundum seriem, alia sunt ordinata suapte naturā; alia sunt ordinata ex accidente. Illa suapte naturā ordinata sunt, quæ per suam essentiam, nihilo prorsus superaddito, seriem, seu ordinem constituunt; vel in serie, seu ordine sunt; vel ordinem habent. Huiusmodi sunt plures præsentia suapte essentia ordinata secundum seriem in spatio locali; & plures durationes similiter in spatio temporali; atque adeo etiam plures partes temporis (quæ à durationibus seu actualibus, seu possibilibus non distinguuntur, ut dictum alibi) necnon plura entia suapte essentia ordinata, seriatimque connexa, & cætera similia. Ordinata autem ex accidente sunt, quæ non ratione suæ essentia, siue naturæ; sed ratione accidentis adiuncti in serie aliqua ponuntur; atque adeo, eo accidente deficiente, eadem extra seriem, seu non ordinata sunt, vti erant prius. Hoc pacto per ordinatas præsentias corpora ordinantur in loco, quæ eadem, eâ serie præsentiarum sublatâ, non ordinata remanebunt. Similiter per ordinatas durationes aliqua ordinantur in tempore, quibus durationibus variatis, & eorum ordo potuit variari; ita ut, quæ posteriora sunt modò fuissent priora quoad existentiam, & vice versa. Vnde series, & ordo, quem habuerunt de facto ex accidente proveniunt non ex naturâ; nimirum quia cum talibus partibus temporis per tales durationes coniuncta sunt quoad existentiam, & non cum aliis per alias, ut potuerunt. Patetque in similibus.

5 Hinc duplex ordo secundum seriem est distinguendus; alter dici potest ordo naturæ; ille videlicet, qui in ipsâ ordinatarum rerum natura immediate fundatur; atque adeo consistit re ipsâ. Alter dici potest ordo accidentis, qui provenit ex accidente rebus ordinatis adiuncto. Quoniam autem omnis series, seu ordo in alicuius rei naturam, à quâ proveniat immediate tandem est referendus, ut est notissimum; efficitur planè, ut ordo accidentis eorum, quæ accidentaliter ordinata sunt, in naturam accidentium, quæ illis accrescunt referri debeat, tanquam in id, à quo ducit originem. Vnde eiusmodi ordo, aut impletur erit ordo naturæ, respectu accidentium, à quibus, veluti à primo fonte promanat; aut sanè ex ordine naturæ eorumdem accidentium nascetur. Nulla enim entia ex accidente ordinata dicuntur, nisi accidentia, unde emanat ordo; sint ordinata ex suâ natura. Nam corpora, quæ ordinantur accidentaliter in aliquo loco, seu spatio, idcirco ita dicuntur ordinata, quia eorum præsentia suapte naturā in eo spatio ordinata sunt, adeo, ut repugnet prorsus, eas talem, qualem habent, ordinem non servare. Similiter, quæ ordinantur in tempore, idcirco eum ordinem habent: quia durationes, quas accidentaliter habent, & partes temporis, quibus accidentaliter respondent, essentialiter servant ordinem, unde alter accipitur. Idemque contingit in reliquis ordinatis ex accidenti, ut per singula discurrere constabit, atque ex discursu disputationis satis conspicuum fiet.

6 Rursus ordo seriei, siue naturæ sit ordo, siue accidentis, duplex est; alius enim est ordo prioris, & posterioris, in quo ordinata sic se præcedunt, ut primum secundo, secundum tertio, tertium quarto, patetque deinceps priora sunt; idque

aut suapte naturā cum ordine naturæ ordinatur, aut ex accidente dumtaxat, quando ordo eorum est accidentis. Alius est ordo sine priori, & posteriori, in quo nullum ordinatum præcedit aliud, si inter se præcisè comparantur. Primi ordinis exemplum sit, series durationum, & partium temporis, ex quibus alia præcedunt alias suapte naturā; tum series rerum, quæ per durationes sibi accidentarias in tempore ordinantur, ex quibus alia, præcedunt alias ex accidente. Exemplum autem alterius ordinis sit series præsentiarum, quæ ita ex naturâ suâ ordinatae sunt in spatio locali, ut nulla earum comparata ad aliam præcisè prior sit illa, vel posterior ex suâ naturâ; tum series corporum præsentium, quæ ita ratione præsentiarum ordinata quoad locum sunt, ut alterum altero non sit prius ex accidente ratione præsentiarum, dum comparantur inter se.

Cæterum, quanquam in serie secundi generis non sit prioritas, & posterioritas inter res ordinatas præcisè inter se comparatas, vti est in serie primi generis; Est tamen prioritas, & posterioritas in illis, prout comparantur alicui tertio, respectu cuius in quavis serie, quod propinquius est, prius dicitur remotiori. Hæc tamen stricte potius est maior, vel minor propinquitas respectu tertij, quam prioritas, & posterioritas, ut ex dicendis apparebit.

Alius præterea ordo seriei excogitari posset mixtus ex ordine naturæ, & ex ordine accidentis, qui rursus in plures diuidendus esset iuxta diversos modos mixtionis, qui fieri possunt; sed non oportet de his ordinibus mixtis sermonem miscere, ne materia hæc obfuretur multitudine terminorum; quia si quid in aliquo casu de eorum naturâ, aut proprietatibus scire opus fuerit, id facillimè ex dicendis circa simplices ordines dignoscetur.

Q V Æ S T I O II.

Quid sit ordo prioris, & posterioris. Et quotuplex.

A Ristot. in lib. *Prædicam.* cap. 12. de modis prioris, quinque omnino modos enumerat, quibus alterum altero prius dicitur. Primò enim id prius altero, & propriissime dicitur secundum tempus, quod antiquius eo, & vetustius est. Secundò dicitur prius altero, quod non convertitur cum illo secundum subsistendi consequentiam; ut vnum duobus prius est: quia, duobus existentibus, consequens est, ut vnum existat; sed non è converso. Tercio inquit Philosophus, vnum altero dicitur prius secundum aliquem ordinem, vti in Geometria elementa priora sunt iis, quæ ex elementis demonstrantur. In Grammatica elementa priora sunt syllabis; & in orationibus proœmium prius est narratione; Quarto quod melius, & honorabilius est, prius naturâ esse videtur ait Arist. addit tamen, hunc penè alienissimum esse modum priorum. Quinto denique eorum, quæ convertuntur secundum essendi consequentiam, quod alterius est causa quavis ratione, prius naturâ illo esse docet Arist. Quo pacto prius est, inquit, hominem esse, quam esse veram orationem id affirmantem; esse enim hominem re ipsâ

Disp. XV. De ordine, & ordinat. rer. Quæst. II. 3

ipsa causa est quodammodo, cur sit vera propositio, quâ, hominem esse, affirmatur.

10 In lib. autem 5. *Metaph. cap. 11.* ea in vniuersum, dicit Philosophus, esse aliis priora, quæ propinquiora sunt alicui principio, sicuti ea sunt priora secundum locum, quæ alicui præfinito loco propinquiora sunt: tempore autem, quæ propinquiora sunt instanti præfenti priora vocantur reliquis, cum sunt futura. Ex præteritis verò, ea sunt priora, inquit Aristoteles, quæ respectu instantis præfentis remotiora sunt. Secundum motum similiter id est prius alio, quod primo alicui mouenti propinquius est; siue illud mouens sit natura aliqua, siue sit electio. Ratione enim huius tantum principij Princeps prior dicitur esse subditis, ut potè magis remotis ab ipsa Principis electione. Denique secundum ordinem in rebus discretis ea dicitur esse priora quæ alicui primo priora sunt; ut in chorea, qui secundas tenet, prior est eo qui tenet tertium locum. Deinde docet, esse quædam priora aliis secundum cognitionem: vniuersalia namque priora sunt singularibus quoad cognitionem intellectiuam; quoad sensitiuam verò è conuerso singularia priora sunt vniuersalibus. Item accidens prius est cognitione composito conflato ex accidente, & subiecto. Præterea inquit priora sunt passionibus priorum, ut relictio leuitate: relictio enim est passio lineæ, & leuitas passio superficie; linea autem prior est superficie. Postremo dicit, ea secundum naturam priora esse, quæcumque contingit esse sine aliis, ista verò non sine illis, quæ diuisione vsus est Plato. Hæc Arist. in *summâ de ordinibus prioris, & posterioris.*

11 Ego verò, ut distinctius procedam, suppono ex *quæst. præced.* quædam esse priora aliis secundum naturam; quædam ex accidente tantum. Tum prioritatem ex accidente in prioritate naturæ fundari, uti fundatur ordo, accidentis in ordine aliquo naturæ iuxta ibi dicta.

12 Suppono deinde, ea quæ sunt priora aliis secundum naturam duplicia esse, ut *q. præced.* indicaui. Alia enim sunt priora aliis prioritate absolutâ à tertio, quæ est propria, & stricta prioritas: quæ ratione vna pars temporis prior alterâ est, & causa causalitate est prior, &c. Alia sunt priora aliis prioritate respectiua ad tertium, quæ potius est maior propinquitas, quàm prioritas. Quo pacto in serie præfentiarum A. B. C. D. præfentia B. prior dicitur esse comparatione præfentia A, quàm præfentia C. quia B propinquior est suâ naturâ ipsi A; quàm C, cum tamen respectu præfentia D prior sit C quàm B: quia propinquior. Id, quod in quâlibet omnino serie siue ordine naturæ licebit meditari; quod, enim alteri in vnoquoque ordine immediatum est, id propinquius est illi, quàm mediata; atque adeo priusquam illa respectu eius inter mediata autem illud est prius respectu tertij, siue propinquius illi, à quo ad tertium pauciora media intercepta sunt, ut est notissimum. Simili modo sunt in duo membra diuidenda ea, quæ non suapte natura sunt aliis priora; sed ex accidente dumtaxat. Alia enim sunt, quorum prioritas accidentaliter est absolutâ à tertio: quia sumitur à prioritate absolutâ à tertio accidentium: quæ ratione, qui natus est heri prior est tempore absolutè, quàm, qui nascitur hodie. Alia sunt, quorum prioritas accidentaliter est respectiua ad tertium quoddam: quia sumitur ex prioritate accidentium respectiua ad tertium. Quo pacto, qui propinquior est alteri ratione præfentia propinquioris,

Pharus Scientiarum, Tom. II.

prior dicitur respectu eius, quàm qui sunt remotiores. Hinc factum est, ut quoties plura aliqua mobilia in locum aliquem determinatum per motum tendunt, extremum illud totius seriei, quod propius accedit ad destinatum locum, absolutè dicatur primum reliquis in eiusmodi motu; cum tamen extremum alterum seriei dicatur postremum. Tum primum illud anteire dicitur, & præcedere; subsequi autem reliqua: inter quæ etiam, quæ propinquiora sunt illi primo; atque adeo loco, quo omnia tendunt, priora reliquis appellantur.

His ita positis, prioritates omnes naturæ 13 imprimis recensendæ sunt; inde enim facile fiet gradus ad numerandas prioritates ex accidente, ut satis ex dictis notum est. Quod autem de prioritate dixerò, patirer est intelligendum de posterioritate, hæc enim duo vicissim inter se referantur.

Dico ergo primò; quatuor omnino modis esse 14 alia aliis priora secundum naturam eâ prioritate, quam absolutam à tertio diximus, nempe, duratione, origine, inconnexione non mutuâ, & dignitate, seu perfectione. Duratione dicuntur alia aliis priores suapte naturâ partes temporis, quia vnaquæque ita se habet, ut essentialiter ex conceptu suo sit prior respectu alterius subsequentis, posteriorque respectu antecedentis. Tempus quippe in serie quadam durationum, seu actualium, seu possibilium consistit suapte essentiali ordinatarum, ac se succedentium temporaliter, prout aliâ iam tetigi, & suo loco fusius exponam. Origine autem illud altero est prius, quod in id influit quoquo modo siue ut principium influxuum, siue ut causa, siue ut conditio, siue ut causalitas. Inconnexione verò non mutuâ, vnum altero prius est, quando posterius cum priore necessariò connectitur; sed non vicissim. Qui modus prioritatis ille ipse est, in quo non valet subsistendi consistentia iuxta Aristot. phrasim. Dignitate denique, seu perfectione id est prius alio, quod dignius, seu perfectius est illo quauis ratione.

Item sunt species simplices prioritatis, ex 15 quibus alia compositæ emergunt, cum earum duæ vel plures in eodem ente reperiuntur respectu eiusdem. Sunt autem mixtiones possibiles ex quatuor simplicibus dictis omnino vndecim; & ex regulis combinationum tradendis à nobis alibi constat, & quisque ipsas efficiendo poterit experiri. Carterum quia prioritas dignitatis minus propria est; nec multum vsus in scientiis metaphysicis habet, satius erit, quod attinet ad rem præfentem, prætermittere illam: quâ prætermisâ, mixtiones ex tribus residuis possibiles omnino erunt quatuor. Ex quibus, ea potissimum præ oculis habenda est; quæ resultat ex prioritate originis; & ex prioritate inconnexionis non mutuæ, ut potè, quæ frequentius potest, atque etiam solet occurrere. Omnis quippe causa non necessitata ad causandum prioritate originis, & simul inconnexionis non mutuæ est prior suâ causalitate; cum tamen omnis causa, & causalitas cum effectu connexa solius originis prioritate sit prior ipso effectu.

Secundò dico; prioritatem naturæ respectiuam 16 quâ eatenus vnum dicitur esse prius altero respectu tertij, quatenus tali tertio propinquius est, in

A 1 omni

omni omnino serie, siue ordine naturæ posse inueniri, vt dicebam *num. 12.* siue series sit earum, vbi datur prioritas, & posterioritas naturæ absoluta à tertio, quales sunt quatuor commemorata, & compositæ ex illis; siue earum, vbi non datur, quales sunt reliquæ omnes excogitabiles.

17 Venio ad prioritates ex accidente, quæ tot ferè modis, ac prioritates naturæ recensendæ sunt. Imprimis enim prioritate ex accidente, quam respectiuam ad tertium appellauimus, ea aliis priora sunt, quæ ratione alicuius accidentis tertio, ad quod omnia comparantur sunt propinquiora; vt in serie locali corpora illa ratione præsentiarum sibi accidentium priora sunt aliis ex accidente respectu tertij, ad quod comparantur, quæ propinquiora sunt ipsi tertio ratione eorundem præsentiarum. Et vniuersim quæcumque in quolibet ordinum genere ex accidente ordinata sunt, ex accidente etiam priora, aut posteriora erunt respectu tertij, ad quem comparantur, prout magis propinqua, aut magis remota illi tertio fuerint in ea serie, in qua ordinantur ex accidente.

18 Prioritate autem ex accidente absolutâ à tertio illa sunt priora aliis in vniuersum, quibus priores gradus obueniunt eorum ordinum naturæ, à quibus accidentariè denominantur ordinata. In serie enim durationis, seu temporis, qui natus est heri prior est secundum tempus; quàm, qui nascitur hodie: quia natiuitas illius accidentaliter fuit coniuncta tempori hesterno, quod prius est tempore hodierno suapte naturâ; cum tamen natiuitas alterius tempori hodierno etiam accidentaliter coniuncta sit: fieri enim potuit, vt vtriusque natiuitas eidem tempori coniungeretur: quo casu neuter esset prior altero secundum tempus; sed simul essent duratione. Similiter in serie dignitatis, seu perfectionis, illud est accidentaliter prius altero, quod est illo dignius; aut perfectius non ratione suæ naturæ; sed ratione alicuius accidentis adiuncti. In serie autem inconnexionis non mutatur id vniuersè prius altero erit accidente, quod aliqua ratione, accidentariè tamen coniunctum fuerit cum gradu eius seriei suapte natura priore. Hoc pacto prius est in intellectu Dei obiectiue obiectum conditionatum, quàm absolutum: quia scientia Dei conditionata naturâ præcedit absolutam isto genere prioritatis, prout explicabitur suo loco. Denique iuxta seriem originis illud erit ex accidente prius, quod à priori sua natura in ea serie denominatur tale; posterius verò, quod denominatur à posteriore. Sic obiectum cognitum per cognitionem influentem in cognitionem alterius, prius altero ex accidente iuxta seriem hanc appellabitur quoad esse obiectinum, seu intentionale. Huc spectat prioritas illa, qua finis prior dicitur esse, quàm media ordine intentionis: quia intentio, quam terminat finis prior est secundum originem, quàm electio mediorum, quæ sane prioritas in fine intento tantum est prioritas ex accidente, vt ex dicendis apparebit.

19 Dubitari potest hic primò: vtrum in serie originis, prioritas mediata dicenda sit prioritas ex accidente, quando extrema possunt existere, ablato medio, quàm alterum prius altero sit. E. g. causa, quæ mediâ actione, cum qua non connectitur producit effectum, prior est ipso effectui mediata: quia est prior actione, quæ est prior effectus; & tamen si effectus ab aliâ causâ produceretur, vt potuit: possent existere effectus, & causa, à quâ modò est, quin vnus esset prior altero secundum originem; imò res ita fortasse

potuissent disponi, vt qui modò est effectus, alia esset causa suæ causæ. Respondeo, hic solum posse esse questionem de nomine, censeo tamen, aptius loquutum iri; si dicatur causa prior esse effectui naturæ suæ. Nam licet causa ratione actionis sibi accidentis sit prior effectui; actio tamen non pertinet ad aliam seriem naturæ, sed eandem seriem cum causa constituit; cum causa ipsa naturâ suâ emitte actionem, esto contingenter, vt cum eâ eandem seriem constituat originis: posita autem actione, iam causa non potest non esse prior effectui. Adde, causam mediata tantum esse priorem effectui; prioritas autem mediata essentialiter postulat medium inter extrema; nec sine tribus entibus potest subsistere; sicut prioritas immediata nequit esse sine duobus. Vnde sicut natura ordinata dicuntur duo entia immediate, quorum alterum non potest non esse prius altero, casu, quod ambo existant; ita etiam mediata dicuntur illa secundum naturam ordinatam, quæ, posito medio, ratione cuius ordinatur mediata, nō possunt nō esse ordinata. Sic se habent causa, & effectus, posita actione, siue influxu intermedio. Itaque, loquendo proprie, illud solum dicitur prius alio ex accidente, quod participat prioritatem ab accidente existente in aliâ serie naturæ, quam ipsum non constituit; sed supponit, vt patet in omnibus exemplis commemoratis. Quod verò prioritatem participat à re existente in eadem serie, quam ipsum cum illâ constituit, etsi accidentariè coniungantur, prius naturâ erit dicendum prioritate mediata.

Secundò dubitari potest, num causa per accidens sit dicenda prior naturæ effectui; an verò solum prior ex accidente. Respondeo, causam per accidens, quæ verè influit in effectum priorem illo naturâ esse: quæ autem non influit; sed coniungitur causæ influenti, tam ex accidente tantum posse esse priorem. Quæ autem influat, & quæ secus, suo loco dicetur.

Superest dicendum de prioritate cognitionis; siue 20 cognoscibilitatis entium. Quædam enim aliis priora dicuntur secundum cognitionem, vt *supra* ex Arist. dictum est: nimirum, quia prius quàm alia cognoscuntur, siue cognoscibilia sunt. Bisatiam autem dici solet, vnum prius, quàm alterum cognosci. Primò, sumptâ prioritate ex parte obiecti. Secundò, sumptâ prioritate ex parte cognitionis. Priori modo cognoscitur prius altero id, cuius prioritas cognoscitur; seu, quod ex parte obiecti prius altero apparet: posteriori verò id, cuius cognitio est prior, quàm cognitio alterius. Porro cognitio vnus tot ferè modis potest esse prior, quàm cognitio alterius; quorū aliud ens quoduis reale potest esse prius altero; nempe prioritate temporis, prioritate originis, prioritate inconnexionis non mutatur, &c. Ad prioritatem autem cognitionis secundum tempus, reducitur prioritas numerationis: quia series numerationis successiua (in qua alie vnitates aliis dicuntur esse priores ab vnica omnium primâ incipiendo) in serie successiua cognitionum numerantis fundatur; ordo enim iste numeri (vt modò alios, quos habere potest omitam) denominatio est extrinseca sumpta ab ordine cognitionum. Ex quo patet, ordinem, quem obiecta participant ab ordine cognitionum, quibus noscuntur, aut numerantur, non esse ordinem naturæ; sed accidentis; vt iam *supra* indicatum est. Iam verò, quod ex parte obiecti prius altero apparet, aut habet re verè eam prioritatem, cum quâ cognoscitur, &

Disp. XV. De ordine, & ordinat. rer. Quæst. II. 3

& sic ea erit aliqua ex prioritatibus realibus iam recensitis; aut verè non habet eam prioritatem, sub quâ concipitur; & sic illa erit prioritas factitia, siue prioritas rationis ficta.

22 Prioritas autem ista rationis multifariam con-
fingi potest. Primò cum fundamento in rebus ipsis.
Secundò sine fundamento. Deinde, aut inter
conceptus identificatos realiter, aut inter entia
distincta; sed non ordinata realiter. Præterea aut
inter conceptus reales siue identificatos, siue dis-
tinctos, aut inter conceptus purè fictitios, aut
inter conceptus mixtos, iuxta dicta de Ente ratio-
nis vniuersè *disp. 12*. Denique prioritas rationis fic-
ta, aut esse potest eiusdè generis cum prioritatibus
realibus, quas recensimus; accommodata tamen
rebus, quibus verè non competit; aut potest esse
aliorum generum variè, prout cuique libuerit
confictorum. Prioritas demùm rationis suppositi-
ticia alia non est à prioritate reali phantasmatum
pro rebus cognoscendis ab intellectu nostro sub-
stitutorum; sicut distinctio rationis suppositi-
ticia alia non est à distinctione reali ipsorum sub-
stitutorum, prout in *dist. disp. 12*. explicatur est.

23 Ex dictis constat, ordinem prioris, & postero-
ris in vniuersum aliud non esse à serie rerum, qua-
rum alia aliis succedunt; aliaque subindè aliis
prioris, & alia aliis posteriores dicuntur; idque
vel suapte essentia, siue natura, vel ex accidente
sibi adiuncto: tum aut prioritate, posterioritatem-
que absolutà à tertio; aut prioritate, posteriori-
tatemque respectu ad illud. Qui omnes termini
adeò ex se, & ex dictis sunt noti, vt amplius
nequeant explicari. Nonnulla tamen de singulis
prioritatibus (tantumdemque de posterioritatibus
cense) singillatim sunt adnotanda, quò luculen-
tius innotescat earum essentia. Et primùm, de il-
lis prioritatibus naturæ, quas absolutas à tertio
dicimus: inter quas primum locum obtinet prio-
ritas durationis.

24 Porro prioritas durationis, quâ alia partes tem-
poris aliis partibus sunt priores suapte naturâ om-
nium perfectò prioritarum naturæ notissima est.
Vnde & reliquarum solet nobis esse mensura, ad
cuius instar eas concipere, seu imaginari consue-
uimus. Quid enim notius, quàm diem hodiernum
esse priorem crastino, qui nondum accessit, & pos-
teriolem hesterno, qui iam præterit. Ad quam
naturæ prioritatem, pertinet prioritas durationum
respondentium partibus temporis, vtpotè, quod
re ipsâ consistit in serie quâdam successiuâ huius-
modi durationum, seu actuali, seu possibili; vt
iam tetigimus, & latius *suo loco* explicabimus.
Quocirca prioritas naturæ talium durationum, in
prioritatem naturæ partium temporis recidit; sub-
indèque æque, atque illa nota, seu cognoscibilis
ex terminis censenda est.

25 Sequitur prioritas originis, quâ alio dicitur
prius esse, quod influit in illud quoquo modo. Quæ
sanè prioritas, quod attinet ad sui cognoscibili-
tatem, secundum locum post prioritatem duratio-
nis habet. Cuilibet enim satis ex ipsis terminis
innotescit id, per quod aliud est, vel à quo aliquo
modo accipit esse, prius illo esse debere aliquo ge-
nere prioritatis, neque enim intelligibile videtur,
quod vnum alteri det aliquâ ratione existentiam,
aut communicet esse, nisi illud prius altero aliquo
modo sit: quia nemo dare intelligitur, quod nullo
modo habet, & quod alicui datur, prius esse concipitur
in dante quàm in accipiente; vnde id, quod
dat alteri per influxum aliquo modo esse, aut exi-

Pharus Scientiarum, Tom. II.

stere, prius censetur habere in se virtualiter illud
esse, quod dat; quòd non est aliud, quàm habere
prius proprium esse, à quo veluti à virtute quâ-
dam promanat aliud.

Prioritas dignitatis non est propria, & stricta 26
prioritas, vt bene aduertit Arist. *cap. illo 12. supra*
citato; cum dixit, tunc penè alienissimum esse
modum priorum. Quod enim dignius, seu perfe-
ctius est alio, eatenus solum videtur dici prius illo,
quatenus ipsi præferatur, & anteponitur, quod
attinet ad æstimationem. Digniori namque primus
accubitus conceditur in conuiuio; digniori primæ
epulæ ministrantur; digniori primus locus tradi-
tur in convitiis ac demùm in quolibet ordine
rerum primus obtinere solet, qui dignior est.
Et quod melius, siue perfectius est in vnoquoque
genere id prius appetitur, prius eligitur, prius
queritur, prius insequitur, prius capitur quam
deterius. Quoniam igitur huiusmodi prælationum
causa, seu radix est maior dignitas, vel perfectio:
idè per quamdam analogiam, quod dignius est,
aut perfectius prius dicitur minùs digno, siue mi-
nùs perfectò: quemadmodum medicina analogicè
dicitur sana: quia est causa sanitatis animalis, quod
propriè à sanitate sua dicitur sanum.

Supereest prioritas inconnexionis non mutua, 27
qua vnum altero prius esse dicitur, quoribus poste-
rius cum priori connectitur, eoque iure ab illo di-
citur dependere; prius tamen non est connexum
cum posteriori; atque adeò nec dependet ab illo.
sic possibilitas prior est existentia, & status con-
ditionatus prior est statu absoluto: sic etiam vnitas
prior binario dicitur esse, & vniuersale prius par-
ticularibus. Fundatur autem hæc naturæ prioritas,
in dependentiâ non mutuâ oriundâ à non mutuâ
connexionem, præsertim metaphysicâ. Quando enim
connexionem metaphysicâ (de quâ, quod ad rem
attinet, semper loquimur, loquemurque, in *sequen-*
tibus, nisi aliud expellerimus,) non mutuâ duo
quæpiam quoad esse referuntur, idè perfectò,
quod cum altero non est connexum dicitur prius
illo suapte naturâ; quia ab illo quoad esse non de-
pendet; cum tamen connexum ratione connexio-
nis pendeat à non connexo. Quoniam, dum non
connexum A terminat connexionem connexi B. A.
quidem aliquâ ratione conducit, vt sit B, cumque
B nihil conducit, vt sit A, eo quòd A aliundè
habet esse omninò independentè à B; efficitur
sanè, vt A prius concipiatur esse, quam B, & verè
sit prius naturâ suâ, eo ferè pacto, quo in serie ori-
ginis, quod in aliud influit, prius illo concipitur,
vt explicuimus, & verè est. Vt enim id, quod per
originem non mutuam ab alio est, posterius est illo
suâ naturâ, eo quod habet esse ab alio, quin
aliud pariter esse habeat ab ipso. Ita, quod per con-
nexionem non mutuam dependet ab alio posterius
etiam est illo naturâ suâ: quia ab illo quodam
modo videtur habere esse quin aliud pari ratione
habeat esse ab ipso. Illud inter originem, & con-
nexionem discrimen est; quod origo non potest
vilo modo esse mutua, vt *supra disp. 9. q. 5. pro-*
posit. 29. monstratum est; connexio autem mutua
esse potest, vt vidimus *disp. 14. q. 4.* Quo sit, vt
quod ab alio dependet quoad esse ratione con-
nexionis, possit non esse posterius illo, quando aliud
pariter per connexionem pendeat ab hoc: quia depen-
dentiâ mutua quoad esse non posterioritatem facit, sed
simultatem. Non enim est maior ratio, cur aut sit prius
illo quàm contrâ. Idem tamen prius & posterius
natura sua respectu eiusdem esse non potest, vt *infra*
videbimus.

A 3

videbimus. Quod autem dependet ab alio ratione originis, non potest non esse posterius illo. Putarem tamen posse, si esset possibilis origo mutua ob rationem dictam.

28 Ceterum, etsi prioritas originis, & prioritas inconnexionis non mutua adeo sunt similes, id nihilominus apud omnes certum esse debet, prioritatem originis longè strictioris conditionis esse, quam prioritas inconnexionis non mutua; quemadmodum dependentia per originem proprior est dependentia, quam dependentia per connexionem. Quis enim non videat, proprius ab alio dependere, quod ab illo accipit suum esse tanquam à principio influxivo, quam quod cum alio connectitur tanquam cum termino quodam, sine quo non haberet esse. Quamquam enim vinculum connexionis metaphysicè strictius sit, quam coniunctio originis; eo quod sine contradictione non potest esse sine alio, quod metaphysicè cum eo connectitur; cum tamen, quod ab alio est per originem sæpè esse possit sine illo: tamen semper illud est verum, propriori modo dependere vnum ab alio per originem, quam per connexionem. Tum eam prioritatem strictiorem & præstantiorem esse, quæ in propriori dependentiâ fundatur, qualis est prioritas originis comparatione prioritatis inconnexionis non mutua.

29 Ex quo fit, prioritatem originis omnino prævalere; prioritatem verò inconnexionis non mutua prorsus irritari, & evanescere, quoties ambarum fundamenta sibi ex aduerso occurrunt. Si enim A. influat in B; A. quidem prius erit, quam B. prioritate originis; & B. nullatenus dicitur prius esse, quam A., tametsi A. metaphysicè, & non mutuo connectatur cum B., quo iure B. prius esset A. prioritate inconnexionis non mutua, nisi A. influeret in B. Hæc ratione actio prius est termino secundum originem; cum tamen terminus nullatenus sit prior actione; etiam si actio cum termino metaphysicè connectatur connexionem non mutua. Cuius rei ratio est: quia ex vna parte idem comparatione eiusdem prius, & posterius suapte naturâ concipi nequit, ex alia verò parte independentia non mutua, quam actio habet respectu termini secundum originem vincit dependentiam non mutua, quam habet secundum connexionem respectu eiusdem, ut ea non obstante prius illo dicatur. Similiter, esto A. & B. mutuo connexa sint, non dicentur illo modo simul naturâ ob eam mutuam connexionem: quia influxus, quem A. habet in B. multò melius eiusmodi similitatem absorbet impedit, ut bene vidit Arist. q. seq. referendus.

30 Qualibet autem ex dictis prioritatibus, posterioritatisque naturæ, denominatio, siue relatio quedam est semixtrinsca subiecto priori, aut posteriori; id est, realiter identificata partim cum ipso, partim cum cæteris fundamentis, unde illa desumitur. Fundamenta autem sunt subiectum dumtaxat, & terminus, quando prioritas, aut posterioritas est immediata; quando autem mediata; cætera insuper entitates, quæ mediant. Unde prioritas, & posterioritas naturæ in suo conceptu reali ista omnia fundamenta inuoluit: formaliter tamen acceptæ relationes quædam rationis suppositivæ sunt; perinde ac similitudo, æqualitas, distinctio, & cætera huiusmodi, iuxta doctrinam vniuersalem traditam *suprà disp. 14 q. 1.* & hæc de prioritatibus naturæ absolutis à tertio.

31 De respectibus autem ad tertium nihil ferre

est, quod addamus præter iam dicta. Ex quibus constat, eas omnes in omni serie reperiri, eiusdemque rationis esse; cum omnes in maiori propinquitate ad tertium consistant; quemadmodum posterioritates consistunt in minori. Unde illæ formaliter relationes quædam rationis suppositivæ sunt; realiter verò ab aggregato fundamentorum, unde sumuntur, sunt indistinctæ, quorum vnum est ipsum subiectum, quod dicitur prius, aut posterius, id est, magis, aut minus propinquum ad tertium, relatè ad quod dicitur talis. Quæ omnia ex dictis, tum in *superioribus*, tum loco citato satis sunt nota. De prioritatibus demum ex accidente, deque quidditate earum nihil est, quod addamus præter dicta. Ex quibus, in quo illæ; tum formaliter, tum realiter consistant, facillè quisque colliget.

QVÆSTIO III.

Quid sit similitas rerum. Et quomplex?

Appello similitatem ob vocabuli inopiam, à conjunctionem, à quâ res habent; siue dicuntur esse simul. Tametsi nomen *similitas* aliud diuersum significet apud Latinos.

Arist. in *lib. Prædicam. cap. 13. de modis similitudinis* assignat modos, quibus aliqua simul esse dicuntur. Primum enim, inquit Philosophus, simul dicuntur simpliciter quidem, & propriissimè ea, quorum generatio in eodem est tempore. Deinde naturâ simul dicit esse quæcumque conuertuntur quidem secundum eius, quod est essendi consequentiam; sed nequaquam alterum alteri causa est, ut sit. Præterea simul naturâ appellat species, quæ ex æquo diuidunt idem genus siue immediatè, siue mediatè; hoc est, quæ æqualiter distant ab eodem genere. Hæc Arist.

Ego verò, ut vniuersalius rem explicem, suppono primò de similitudinibus, perinde ac de prioribus, & posterioribus, siue cum proportionem ad illa philosophandum esse; atque ita dicendum, alia esse simultanea suapte naturâ, alia ex accidente dumtaxat. Deinde alia sunt simultanea similitate absolutâ à tertio; alia similitate respectivâ ad tertium. Præterea, alia sunt simultanea se ipsâ; alia verò tantummodò secundum rationem, alia secundum cognitionem, &c.

Secundò suppono, similitatem rerum prioritatis, posterioritatisque earum oppositam esse. Nam, quâ ratione vna res alteri prior est, aut posterior, eadem simul cum illâ esse non potest; nec vice versâ. Unde, quot sunt prioritates, & posterioritates rerum, tot sunt oppositæ similitates necesse est. Ex quo rursus fit, ut similitates rerum intra eandem omnino series considerandæ veniant, & collocandæ, intra quas considerantur, & collocantur oppositæ rerum prioritates, & posterioritates.

Ex quibus dico vniuersè ea in vnaquâque serie, siue ordine simultanea dicenda esse, quæ ad eundem talis serie, siue ordinis pertinent gradum. Erunt autem simultanea suapte naturâ, si ordo ad quem pertinent sit ordo naturæ; ex accidente verò erunt simultanea, si ordo, ad quem pertinent sit ordo accidentis, iuxta diuisionem factam *quæst. 1.* Tum simultanea erunt similitate absolutâ à tertio, quæ